МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет музичного мистецтва

Кафедра фортепіано

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету
_____ Галина БРЕСЛАВЕЦЬ
«____» _____ 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКИЙ КЛАС»

галузь знань – **В Культура, мистецтво та гуманітарні науки**

спеціальність – **В5 Музичне мистецтво**

освітньо-професійна програма – **«Музичне мистецтво»**

Профілізація – **«Фортепіано»**

Рівень вищої освіти **– другий (магістерський)**

Харків, ХДАК, 2026 рік

Розробник:
Олеся СТЕПАНОВА – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри фортепіано ХДАК

мова навчання: державна (українська)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри фортепіано

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри _____ Олеся СТЕПАНОВА
(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні ради факультету музичного мистецтва

Протокол № 1 від «31» серпня 2026 р.

Голова ради факультету _____ Галина БРЕСЛАВЕЦЬ
(підпис)

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td><td>Заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 9
1 семестр – 3
2 семестр – 3
3 семестр – 3</td><td>Галузь знань
В Культура, мистецтво та гуманітарні науки</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Розділів – 3
Тем – 12</td><td rowspan="4">Спеціальність
В5 Музичне мистецтво

Освітня програма:
Музичне мистецтво</td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 270 год.</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1,2,3</td><td>1,2,3</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Співвідношення кількості годин індивідуальних аудиторних занять до самостійної роботи становить:
- для денної форми навчання – 84/186 (1/2)
- для заочної форми навчання – 24/246 (1/10)</td><td rowspan="6">Рівень вищої освіти – другий (магістерський)</td><td colspan="2">Індивідуальні</td></tr>
<tr><td>30+30+24 год.</td><td>8+8+8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60+60+66 год.</td><td>82+82+82 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td colspan="2">1 семестр – залік
2 семестр - залік
3 семестр – екзамен</td></tr>
</table>

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Програма навчальної дисципліни «Концертмейстерський клас» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» з підготовки магістрів за спеціальністю В5 «Музичне мистецтво».

Робоча програма навчальної дисципліни «Концертмейстерський клас» спрямована на методично-практичну підготовку майбутнього музиканта-концертмейстера, шляхом упровадження інтегрованого підходу до опанування обсягу знань відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» та освітньо-кваліфікаційної характеристики вчителя музичного мистецтва.

Курс «Концертмейстерський клас» передбачає втілення принципів акомпанементу у виконавську практику. Одним із найважливіших методичних постулатів курсу є дидактичний принцип поступовості в навчанні, тобто принцип поступового ускладнення репертуару та пов'язаних з ним музично-виконавських завдань. «Концертмейстерський клас» як навчальна дисципліна покликана сприяти формуванню здібностей до самооцінки, самоконтролю, самореалізації. Пропонована навчальна програма надає здобувачу вищої освіти можливості самореалізації та прояву креативних здібностей, як під час навчання, так і у подальшій виконавській або педагогічній роботі.

Вивчення навчальної дисципліни «Концертмейстерський клас» сприяє не тільки набуттю акомпаніаторських навичок, а й розвиткові інтелектуальних здібностей, художнього смаку й загальної музичної культури здобувача вищої освіти.

Обсяг дисципліни на 2 курсі складає 3 кредити ЄКТС / 90 годин, з них індивідуальних аудиторних денної форми навчання – 24 годин, самостійна робота – 66 годин; для заочної – 8 години аудиторних занять, 82 годин – самостійної роботи. Форма навчання денна та заочна, передбачає індивідуальні аудиторні заняття та самостійну роботу здобувачів освіти. Форма контролю у 3 семестрі – екзамен.

Статус дисципліни – обов'язкова.

Мета курсу – формування концертмейстерської компетентності майбутнього музиканта та його підготовка до концертмейстерської діяльності, а також розвиток художнього смаку й загальної музичної культури здобувача вищої освіти, необхідних для формування професійних концертмейстерсько-виконавських компетентностей.

Загальні та фахові компетентності, які формує дисципліна (відповідно до освітньо-професійної програми).

Загальні компетентності:	
ЗК 2	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 5	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 6	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК 7	Здатність до міжособистісної взаємодії.
Фахові компетентності:	
СК 1	Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
СК 3	Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.
СК 4	Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській / композиторській / педагогічній діяльності.
СК 5	Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
СК 7	Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
СК 8	Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.
СК 10	Здатність до професійного саморозвитку та вдосконалення виконавської, педагогічної та дослідницької майстерності.

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми)

РН 1	Володіти професійними навичками виконавської (диригентської), творчої та педагогічної діяльності.
РН 2	Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.
РН 3	Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
РН 5	Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.
РН 6	Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-

	стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
РН 7	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Очікувані результати навчання:

- розвинути художньо-естетичний смак та сприяти формуванню професійної виконавської культури здобувачів;
- оволодіти навичками роботи над різними видами акомпанементу (вокальний, інструментальний);
- знати специфіку роботи концертмейстера в різних галузях музичного мистецтва (в ансамблі з вокалістами, інструменталістами різних спеціальностей, хоровими колективами та хореографами);
- вміти вибудовувати динамічний та тембровий баланс між партіями акомпанементу і партнерів по ансамблю;
- застосовувати набуті концертмейстерські компетентності у процесі репетиційної роботі з виконавцями різних спеціальностей, а також під час концертних виступів.
- поглибити уявлення про художньо-виконавські можливості інструмента в ансамблі з різними партнерами (вокалістами, хоровими колективами, інструменталістами і хореографами);

2. Програма навчальної дисципліни

Програма з курсу «Концертмейстерський клас» розроблена за принципом розподілу навчального матеріалу на змістовні розділи. Кожний розділ є цілісним навчальним об’єктом, що включає визначену кількість індивідуальних аудиторних занять та позааудиторних навчально-виконавських заходів – самостійних занять здобувача. Програма курсу враховує основні види роботи, що розподіляються на теми з відповідною кількістю годин.

Виконавську програму здобувачів, яка формується щосеместру, складають фортепіанні твори різні за жанрами, формами, стилями і рівнем технічної складності (з урахуванням індивідуальних здібностей здобувачів):

1. Оперні арії
2. Романси
3. Вокальні твори інших жанрів

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	с	інд.	с.р.		л	п	с	інд	с.р.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 3. Удосконалення професійних компетентностей концертмейстера у класі вокалу.												
Тема 1. Акомпанемент арій із класичного оперного репертуару: технічні та стилістичні особливості	22				6	16	22				2	20
Тема 2. Акомпанемент романсів: специфіка роботи з камерними вокальними творами.	22				6	16	22				2	20
Тема 3. Розвиток навичок читання з аркуша у вокальному класі: швидка адаптація та інтерпретація.	23				6	17	23				2	21
Тема 4. Робота з сучасним вокальним репертуаром: інтерпретація та технічні виклики, основи педалізації.	23				6	17	23				2	21
Разом за змістовим розділом 3	90				24	66	90				8	82
Усього годин	90				24	66	90				8	82

4. Теми індивідуальних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Акомпанемент арій із класичного оперного репертуару: технічні та стилістичні особливості	6	2
2.	Акомпанемент романсів: специфіка роботи з камерними вокальними творами.	6	2
3.	Розвиток навичок читання з аркуша у вокальному класі: швидка адаптація та інтерпретація.	6	2
4.	Робота з сучасним вокальним репертуаром: інтерпретація та технічні виклики.	6	2
Усього		24	8

5. Теми самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Аналіз вокальних творів: специфіка побудови фортепіанного супроводу для арій, романсів та камерних пісень	8	10
2.	Роль концертмейстера у створенні гармонійного балансу між вокальною партією та фортепіанним супроводом	8	10
3.	Аналіз стилістичних відмінностей акомпанементу в аріях різних оперних композиторів	8	10
4.	Взаємодія та комунікація між учасниками ансамблю: роль концертмейстера у створенні ансамблевого балансу	8	10
5.	Особливості акомпанементу в камерно-інструментальних ансамблях з вокалістом	8	10
6.	Техніка читання з аркуша у вокальному класі: самостійні вправи з використанням різного репертуару	8	10
7.	Роль концертмейстера у створенні інтерпретації вокального твору: робота над фразуванням та динамікою	9	11
8.	Особливості акомпанементу у вокальних дуетах та ансамблях: практичний аналіз та розробка акомпанементу	9	11
Усього		66	82

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Методи навчання

В процесі розучування фортепіанних творів на індивідуальних заняттях застосовуються:

- *пояснювально-ілюстративний метод* – викладач пояснює як грати та ілюструє на фортепіано;
- *репродуктивний метод* – відтворення студентом того, що пояснив та показав педагог (сприяє формуванню знань, навичок і вмінь, формує основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення);.
- *метод проблемного викладу* – педагог не тільки формулює виконавську проблему (наприклад – педалізація), а й пропонує спосіб її подолання з допомогою порівняння різних підходів і точок зору;
- *частково-пошуковий* – активний пошук рішення виконавських задач (наприклад – визначення аплікатури) на основі загальноприйнятих методичних принципів;
- *словесний метод* – слово (розповідь, бесіда);

Форми контролю

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний	Поурочна перевірка якості самостійного опрацювання творів індивідуальної програми
2.	Підсумковий контроль	Екзамен (виконання програми наприкінці 3 семестру);

Поточний контроль.

Перевірка та поточне оцінювання знань студентів денної форми навчання проводиться протягом семестру. Кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента.

Оцінка поточного контролю складається із оцінок, які здобувач отримує за кожну тему поточного модулю. Наприкінці семестру оцінки складаються і отримана сума поділяється на кількість тем. Отримана середня кількість балів стає підсумковою оцінкою за семестр (розділ).

Протягом семестру на кожному індивідуальному занятті відбувається перевірка якості опрацювання фортепіанних творів індивідуальної програми здобувачів освіти, означаються шляхи подолання виконавських проблем та методи удосконалення виконавської майстерності згідно з індивідуальними особливостями кожного здобувача

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль (екзамен) передбачає оцінювання рівня оволодіння мистецтвом професійного музичного виконавства під час виконання музичних творів із індивідуальної програми здобувача.

Індивідуальну семестрову виконавську програму здобувача вищої освіти складають наступні жанри творів: оперна арія, 2 романси.

Оцінювання досягнень здобувачів вищої освіти з дисципліни «Концертмейстерський клас» здійснюється за 100-бальною шкалою.

Підсумкове оцінювання відбувається за наступними критеріями:

- Піаністична техніка та якість виконання акомпанементу;
- Ансамблева взаємодія із солістом ;
- Художньо-інтерпретаційна майстерність і жанрово-стильова відповідність ;
- Самостійність концертмейстерських рішень і виконавська стабільність.

Відпрацювання пропущених занять. Студент може відпрацювати пропущене заняття (згідно взаємоузгодженого розкладу). У випадку не виконання студентом усіх передбачених робочою програмою форм поточного контролю він не допускається до заліку.

Перезарахування результатів вивчення навчальної дисципліни. За рішенням кафедри студентам, які брали участь у виконавських конкурсах та фестивалях, присуджуються додаткові бали, кількість яких залежить від об‘єму виконаної роботи на значимості досягнутих результатів.

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточна успішність	Сам . робота	Залік/Екзамен	Усього
Розділ 3			
1-40	1-20	1-40	34-100

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Робота під час індивідуальних занять – до 60 балів.

Виконання індивідуальної програми на заліку – до 40 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики		для заліку
90 – 100	**A**	5	відмінно	Зараховано
82 – 89	**B**	4	добре	
74 – 81	**C**			
64 – 73	**D**	3	задовільно	
60 – 63	**E**			
35 – 59	**FX**	2	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням		не зараховано з обов’язковим

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання та підсумкова форма контролю.

У курсі «Концертмейстерський клас» засобом оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: виконання завдань самостійної роботи, прослуховування викладачем вокально-інструментальних творів індивідуальної програми у виконанні здобувача вищої освіти.

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевіряється за допомогою таких форм контролю:

- поточний контроль – прослуховування та оцінювання творів з індивідуальної програми; (впродовж семестру);
- підсумковий контроль – прослуховування та оцінювання запланованої та зафіксованої в індивідуальному плані програми з вокальних творів (наприкінці семестру).

Критерії оцінювання результатів навчання за 100 бальною шкалою

Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1. **Початковий** 1-34 балів	Здобувач освіти не виконав (не відповів) основі завдання із самостійної роботи. Не володіє в повному обсязі музичним та теоретичним матеріалом курсу, методикою дослідження історичного розвитку та еволюції джазового фортепіанного виконавського мистецтва.
35-59 балів	Здобувач освіти не виконав (не віповів) в повному обсязі основні завдання із практичної та самостійної роботи. Майже не володіє методикою дослідження історичного розвитку та еволюції джазового фортепіанного виконавського мистецтва, має фрагментарні знання з практичного та теоретичного матеріалу курсу.
2. **Середній** 60-63 балів	Здобувач освіти виконав (відповів) деякі основні завдання із практичної та самостійної роботи, але продемонстрував знання на низькому рівні. Невпевнено володіє методикою дослідження історичного розвитку та еволюції джазового фортепіанного виконавського мистецтва, має дуже слабкі знання з практичного та теоретичного матеріалу курсу, що свідчить про обмеженість його загальнокультурного рівня.
64-73 балів	Здобувач освіти виконав (відповів) основні завдання із практичної та самостійної роботи, що частково відповідає програмним вимогам. Володіє методикою дослідження історичного розвитку та еволюції джазового фортепіанного виконавського мистецтва, має не впевнені знання з музичного та теоретичного матеріалу курсу, що свідчить про його посередній загальнокультурний рівень.
3.**Достатній** 74-81 балів	Здобувач освіти виконав (відповів) основні завдання із практичної та самостійної роботи, які в достатній мірі відповідає програмним вимогам. Виявив в цілому навички виконавського аналізу фортепіанних джазових творів, має достатні знання із джазового фортепіанного виконавського мистецтва, практичного та теоретичного матеріалу курсу, що свідчить про його середній загальнокультурний рівень.
82-89 балів	Здобувач освіти добре виконав (відповів) основні завдання із практичної та самостійної роботи, які відповідають програмним вимогам. Виявив в цілому добрі навички аналізу історичного розвитку та еволюції джазового фортепіанного виконавського мистецтва. Студент володіє навичками цілісного аналізу джазових творів та основами джазової гармонії на практичному рівні, здатний систематизувати та узагальнювати набуті знання, може самостійно виправляти допущені помилки, має впевнені знання з практичного та теоретичного матеріалу курсу, що свідчить про його добрий загальнокультурний рівень
3. **Високий** 90 – 100 балів	Здобувач освіти бездоганно виконав (відповів) основні завдання із практичної та самостійної роботи, які у повній мірі відповідають програмним вимогам. Виявив бездоганні навички аналізу історичного розвитку та еволюції джазового фортепіанного виконавського мистецтва, на високому рівні продемонстрував знання з основ джазової гармонії на практичному рівні. Студент володіє навичками цілісного комплексного аналізу джазових творів, здатний систематизувати та застосовувати набуті знання у практичній діяльності, вільно орієнтується в практичному та теоретичному матеріалі курсу, що свідчить про його високий загальнокультурний рівень.

8. Навчально-методичне забезпечення

- ОПП «Фортепіано»;
- робоча програма з курсу «Концертмейстерський клас;
- завдання для самостійної роботи;
- методичні розробки та рекомендації з курсу;
- нотні матеріали;

- аудіо-, та відеозаписи.

9. Рекомендована література

Обов'язкова

1. Строчан Н. М. Специфіка концертмейстерської роботи в контексті творчої співпраці із солістом / Н. М. Строчан // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14 : Теорія і методика мистецької освіти : зб. Наук. Праць. — Київ : вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016 – Вип 20 (25). — С. 24-28.

Додаткова

2. Зимогляд Н. Ю. Основи акомпанементу у курсі фортепіано: навч. мет. матеріали / Н. Ю. Зимогляд. — Харків : ХДАК, 2012. — 22 с.

3. Рум'янцева А. Ю. Основи оволодіння навичками акомпанементу на уроках фортепіано: навч. мет. матеріали / А. Ю. Румянцева . — Харків : ХДАК, 2005. — 10 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

4. Кононенко В. А. Мистецтво концертмейстера в професійній освіті вчителя музики [Електронний ресурс] / В. А. Кононенко. — Режим доступу: http://www.bestreferat.ru/referat-410799.html

5. Крючков Н. Мистецтво акомпанементу як предмет навчання [Електронний ресурс] / Н. Крючков. — Режим доступу: http://www.ozon.ru/context/detail/id/27907327/.l=ru&base=bse&page=showid&id=1820

6. Рижова О. А. Специфіка роботи концертмейстера з вокалістами і солістами-інструменталістами [Електронний ресурс] / О. А. Рижова. — Режим доступу: http://vbibl.ru/muzika/20735/index.html

7. Островская Е. А. Концертмейстерське мистецтво, педагогіка, виконавство і психологія [Електронний ресурс] / Е. А. Островская. — Режим доступу: http://cyberleninka.ru/article/n/kontsertmeysterskoe-iskusstvo-pedagogika-ispolnitelstvo-i-psihologiya

8.